

Állítsd meg ó a száguldó időt, mert .
«Halló, halló, hölgyeim és uraim,
amikor most megszólal majd a jelzés,
akkor lesz
huszonkét óra és
tíz perc . . .»

Ma este a műsor korán lejárt ;
mit hallatsz még? Csak édes és fanyar
cigányzenét valami közömbös kávéházból,
ahol jó volna elmerülni most, mint valami akváriumban,
a füstben, gőzben, hegedűszóban és
a ventilátorok zúgásában. Nézd,
hogy nesztelen, nagy forgóajtaján
az éjszaka beküldi figuráit
s a villanyfény izzófehéren áll a tükrök kristály és ezüst tavában,
dermedten izzik asztalok felett
s az egyiknél egy férfikéz kocogtat gyűrűjével
üveg poháron
és belehallani a rádióba :
«Menjünk már ! . . .»

Jó! Te is csak menj tovább és
forgasd tovább a fémlemezeket,
ó hallod-é Hilversum sikolyát a háromszázegyves hullámhosszon?
Felhőkön át és országokon át egy női hang éneklí : szerelem.
Egy mély és édes asszonyi hang, egy karcsú asszonyé,
aki szökén és emelt keblekkel énekel a mikrofon
s a hangfogó lágy függönyök előtt.
Ezt mondja a magányos férfiaknak, akik fáradtan hallgatják :
szerelem !
És ezt mondja az unott és elhasznált családapáknak,
akik álmosan készülődnek lefeküdni
és éppen ki akarják kapcsolni a rádiót :
szerelem !
Óh,
hogy ujjong, sír és nevet a fiatal
lányok fülébe, kik úgy vannak tele
zsongásával, akár a hegedűk hangszekrénye és készek minden pillanatban
úgy szétolvadni tőle, mint az ár,
mely felkacag a hegedű vonóján
és sodrása titokzatos, fájó barlangokat mos
szívünk szívébe. Szenny, kristály, virág, vér :

szerelem — és mondd csak asszonyi hang, csak énekeld tovább
a jéghideg téli szélben és a jéghideg téli éjben,
vasutak hálózata és táviródrótok fázó hárfái felett,
a városoknak az égre felsugárzó
skarlátba olvadó fényköde felett és
külvárosi emeletek tengere felett :
szerelem ! — és idézd tovább, míg
el nem kell tőle vándorolni messze
a zengő űrben
távolságokon és hullámhosszokon
át.

S ez London itt, dzsesszkórus énekel egy
előkelő music hall színpadán,
fehérrre festett ajkú néger
hanjlongnak frakkban és formátlan fájdalomban
a reflektorfény hókévéi közt.
Mély férfihangok, csupa mély férfihang,
Oly mélyek és sötétek, mint az éj
és mint a bőrük és mint Afrika
az idegen ég és az idegen csillagok alatt
a szalma és nádkunyhók kúpjai mellett égő tüzek
vörösülő fénykörében.
És ezt éneklük mind :
az ősi énekeket a testről és a vérről
és az amerikai szolgaság énekeit a fájdalomról és
a rabszolgaságról,
Kám fiainak
rabszolgaságáról, amellyel alávettettek Szem és Jáfet fiainak.
És ezt éneklük még :
a rabszolga ősöknek a cukornád és gyapot
ültetvényeken elsírt zsoltárait,
amelyeknek szövegére bibliás prédikátorok
tanították meg őket
és amelyeket a síró asszír évek zsidói énekeltek
Babilonnak vizei mellett fűzfákra aggatott
zenés szerek alatt.
Hömpölygő ezredévek
olvadnak össze itt a kórus énekében,
hömpölygő ezredévek árja és hömpölygő fájdalomnak árja —
ez volt övék és most az unokák hajlonganak a taps
rekedt és meghatott zúgásában.

Most más következik :

Ez a Hotel Savoy, az esti tánc ;
fiatal, frakkos szőke férfiak
táncolnak karcsú, lágyhajú lányokkal,
táncolnak és az óriási London
lámpái vörösén égnek körülük a koromfekete ködben,

amit előlük az étterem roppant üvegtábláinak
sárgaselyem kárpítjai takarnak,
fénylő, nehéz, mozdulatlan redőkkel
barbár sípok, dobok s csengők felett.
Künn köd csepeg s az utcakereszteződéseknél rendőrök álldogálnak ;
a tengeren, égő ablaksorokkal
és fedélzetükön az ívlámpák fehér ragyogásával
hajók hörögnek Kanada felé,
Fokföld, Egyiptom, India vagy Ausztrália
felé,
és a Britt Birodalom tartományai
szilárdan sorakoznak az Északi Sarkkörtől a Déli Sarkkörig
és holnap délelőtt a hadgyakorlaton
háromszáz tonnányi hadiszert lő el Ő Britt felsége flottája.

De forgass másik hullámhosszra, arra,
amelynek láthatatlan körei az Eiffel-toronyról
száguldanak szét az ürben.
Hallgasd meg a súlyos, puha ütést,
a zene idegen és félelmes dobaját,
amint beléje édes és acélos
zengés fonódik : balalajka-kórus.

Egy óriási kávéházban játszik,
esti szeszük előtt üldögélő, környékbeli
polgárok és ideverődött idegen hordaléknép
előtt,
fényben, melegben, cigarettafüstben
s barbár nyelvek bábeli zsvivájában
ezt játsza :
Csajkovszkij Novemberét (Opus 37.).
És halld a lámpák opálos holdjai alatt,
halld az esős és enyhe francia télben
halld a kiömlött likőrtől ragadós márványasztalok felett
a hóvihar fagyos ezüstporát
s a trojkát
a fehér havon lihegő és tomboló három lovával
az ázsiai zene dobbanásai
s ragyogó, zengő és szikrázó vágatása közt,
összevissza harangozó mélyhangú és magashangú csengőinek vad zajával,

Szőke és fekete férfiak játszák és fáradtarcú lányok,
akik hercegnőknek szokták mondani magukat, pedig tanár vagy orvos volt az
[apjuk

valami délorosz kisvárosban,
ahonnét elmenekültek Isten tudja mért
s mint égő cseppek freccsentek szerteszt
idegen földekre és idegen éjszakába,
hogy énekeljék kíváncsi és közömbös idegeneknek
a Volga-dalt.

Most ez következik :

Minden átmenet nélkül, hirtelen
hangzik fel a füstben, gőzben és zajongásban
és minden ember hátradől a székén,
mert feltáruul ezüstösen és ködösen és hömpölyögve
az óriási Volga
(Zúgó vizei felett sokasodjék meg az áldás !)
Ó halloed
a szél hullámain
amelynek kiáltásai nyersek a szélben
és a hajóvontatók dalát ?
Egy párizsi kávéház oroszai
éneklük üres és gépies bánattal,
mert már a bánat is elkopott azóta, hogy
hajóra szálltak Krimben és azóta,
hogy látták, mint bontakoznak ki a hajnal rózsaszínű ködeiből
a smaragd partok,
Konstantinápoly és Szaloniki,
s a kábulat fátylaiból a többi városok,
amelyek zenébe, alkoholgőzbe és cigarettafüstbe
vonzották életüket és énekükre
a kávéház ablakfüggönyei mögöl beleskelődnek
a Boulevard Sevastopol csapzott pillangói.

És mit akarsz hallgatni még az égben?

Rómában Dantét szaval egy színész :
a száműzött Firenzei a Hatodik Kör
égő sírjai közt megy át a Poklon,
amíg a milánói operaházban vörös és arany selymekben, barbár pompától ros-
[kadozva
énekel a kínai Hercegnő.

Moszkvában pedig a Kreml
bástyái és csúcsos kupolái sápadtan rémlenek a hó alatt
és a külföldi propaganda
szónoka most mond gépies beszédet
s ott künn a Vörös Tér fvlámpáinak füzérében
dermedten áll Iljics Wladimir mauzoleumának
lapos és sivár fakockája.
Benn Iljics Wladimir Lenin fekszik öklbeszorított kézzel és álmodik,
künn az új őrségváltás katonái,
mint rohamsisakos szobrok nézik,
mint áll
az A-villamos álmosan fénylő utolsó kocsijának
üres kék szikrázással fellobbanó áramszedő lantja,
és a bástya lőrésai
felett
Szent Mihály Arkangyal katedrálisának kilenc aranykupolája
és ki tudná megmondani, micsoda titkokról álmodik,

Halld : Berlin éppen most köszönt el hallgatóitól :
Azért kívánj a sűrű ködben túlkölő hajóknak a koromfekete tengereken
te is jóéjszakát,
az éjben száguldó expresszvonatoknak
jóéjszakát,
és önmagadnak is
jóéjszakát :
Isten legyen veled, velem és Isten mindnyájunkkal.
Isten legyen az éjszakában alvó
falvakkal, városokkal,
Isten legyen az éjszakában éber
Jóakarató Emberekkel.
Legyen a Boulevard Sevastopol
beteg, megtévedt asszonyaival,
akik lázasan fáznak a csatakos aszfalton és a ködben.
S Isten legyen szegény
Iljics Wladimir lelkével is,
és végezetül a Föld
bal és véletlen rohanásával a világűr ismeretlen mélyében, amen !